

т. е., по мнению авторов, „слов, возникших на памяти применяющего их поколения“, составляют производные слова. Больше всего их обнаруживается в области терминологии, научной, общественно-политической, профессиональной лексики и в области экспрессивной лексики. Вышесказанному соответствует и структура неологизмов: около 90 % новообразований относится к именным образованиям, глаголам и глагольным словосочетаниям всего около 140, преимущественно разговорного характера (*кислородиться, лачить*), или глаголам с новым, дополнительным значением (*кормить, сделать лицо*). Склонность к именным конструкциям свойственна научному стилю. В связи с этим можно назвать несколько интересных примеров субстантивации: *циррозный* (больной циррозом печени), *гриппозный, туберкулезный*. К научному стилю относятся и неологизмы сложных существительных со следующими первыми компонентами:

ПОЛУ- полупаровой, получулки (всего 34 примера);
МИНИ- мини-боеголовка, мини-спектакль (30 примеров);
СВЕРХ- сверхзакрытый, сверходаренный (29 примеров);
МИКРО- микросовет, микроядерный (28 примеров);
САМО- самопредатель, самоспасительный (20 примеров);
МНОГО- многорассовый, многосоставность (15 примеров).

Частотность проявляют и сложные существительные с первыми компонентами-основами несклоняемых существительных:

КИНО- кинокамера, кинология (киноведение) (всего 36);
РАДИО- радиоаудитория, радиолун (21 пример).

Среди сложений значительное место занимают образования, характерные главным образом для научно-технической терминологии, с первым компонентом — усеченной основой интернационального характера:

АВТО- автораабрасыватель, автосамосвальный (всего 34);
ТЕЛЕ- телекинематографист, телесеть (31 пример);
БИО- биоастрономия, биоповреждение (15 примеров);
ФОТО- фотоблид, фотофизика (12 примеров);
АВИА- авиаракета, авиакимплощадка (11 примеров).

Надо остановиться и на фразеологических кальках из области общественно-политической терминологии. Рассматриваются, не совсем новые, кальки из английского языка: *политика большой дубинки* (a big stick policy), *политика сильного класку*, *равновесие страха* (balance of fear), *говновáha pebezpečí*, приводится и калька более новая: *челночные переговоры* (Shuttle Diplomacy), *kuvadlová diplomacie* (раньше — *челночная дипломатия*). Эта калька интересна тем, что начинает активно функционировать в общественно-политической терминологии русского языка, и даже служит образцом для композиций с использованием не только модели, но и компонента образца (*челночные визиты, челночная тактика, челночный корабль*).

Рецензируемая публикация оправдывает свою актуальность и необходимость фиксировать и лексикографически описывать неологизмы русского языка. Словарные материалы, бесспорно, оказываются необыкновенно ценными для читателей современной советской прессы и периодики, для лексикографических коллективов, журналистов, преподавателей, переводчиков и всех, интересующихся изучением русского языка. Хотелось бы иметь пособие такого лексикографического плана и в чешском языке.

Й. Вацек

Gerhard Köbler, Neuhochdeutsch-indogermanisches Wörterbuch. Giessen-Lahn 1980, 192 str.

Autor, z jehož pera vyšly mimo historickopravní monografie i indexy ke starým právním památkám (*Wörterverzeichnis zu den Leges Langobardorum* v r. 1977, ... *Burgundiorum* 1978, ... *Francorum* 1979, ... *Alamannorum und Baiwariorum* 1979, aj.), rozšířil svou produkci indexů i na pole jazykovědné. Recenzovaný slovník vyšel jako 13. svazek řady *Arbeiten zur Rechts- und Sprachwissenschaft*, jako 15. svazek téže řady připravil autor *Neuhochdeutsch-germanisches Wörterbuch* a jako 16. svazek *Neuhochdeutsch-gotisches Wörterbuch*.

Tato práce si klade za cíl vyhotovit podrobný onomaziologický a sémantický index k Pokorného slovníku (J. Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, Bern 1959—69). Na rozdíl od Waldeho—Pokorného (*Vergleichendes Wörterbuch der indogermanischen Sprachen*, Berlin—Leipzig 1930—32), kde onomaz. index je (III, 225—252), omezil se totiž Pokorny v indexovém svazku jen na soupisy slov podle jazyků. Köblerova práce se dělí na dvě části. Německo-indoevropský index (s. 1—89) je část onomaziologická: proti německým pojmům stojí ide. ekvivalenty různé slovtvorné úrovně: celá slova, kmeny, kořeny základní (trojlháskové) i rozšířené. Druhá část, ide.-německá (s. 91—191), je sémantická: za stejně pestrými ide. tvary je uveden německy soupis jejich významů; i u polysémantických slov jen jednoslovně, bez synonyma, které by upřesnilo, o který význam toho německého slova jde.

Protože index nedělali odborníci, museli postupovat zcela mechanicky: tvary i významy jsou doslova opisované a mechanicky abecedně v zjednodušeném přepisu utříděné. To znamená, že různé ablautové formy jednoho kořene, u Pokorného uvedené pod jedním záhlavím, jsou traktovány odděleně, stejně, jako když jde o různé kořeny. Např. ide. *deH₃, ,dát' (u Pokorného *dō-/dā), s dalším u-ovým rozšířením, se uvádí mezi dalšími synonymy u Köblera 27 takto: „geben: ai-, de-, deu-, do-, dou-, men(e)gh-, mngh-, mon(e)gh-, re(i)-“. Tím se dostáváme k největší závadě knihy a tou je příliš zjednodušený prepis. Práce není tištěná, takže jisté zjednodušení bylo nutné. Ovšem diferenční znaky by bylo třeba ponechat; např. jako (e) se u Köblera prepisuje jak Pokorného (, redukovany vokál), tak jeho (e) i (ə). Nevhodné je také prepisovat laryngály (u Pokorného psané většinou jako šva) jako e, bylo přece snadné psát H. Neoznačují se znaky sonornosti, palatály ani délka samohlásek, ačkoliv aspoň tečku, čárku a spojovník má každý psací stroj. Nebylo rovněž těžké odsadit * u labiovelár nad řádek. Tak dochází k tomu, že každý Köblerův ide. údaj dává čtenářům příležitost k luštění, o jaký tvar vlastně jde. — Někdy dochází i k chybám při opisování, např. -ver/ven-kmen od kořene *ed-, ,jíst' (*ed_uen-/y_r- ,jídlo', Pokorny 287) se prepisuje eduenu.

Pokorného slovník je už poněkud zastaralý. Kvalita indexu, pořizovaného z něho tak dlouho po jeho vydání, je tím pochybnější. Ale cíl sám — onomaziologický přehled ide. slov a kořenů — je velice užitečný. V tom je tedy hlavní přínos Köblerovy práce. Navíc ukazuje, jak už dozrála potřeba souhrnného zpracování ide. slovní zásoby podle současných metod.

Eva Havlová

Leszek Bednarczuk a kol.: *Języki indoeuropejskie*. Tom I. Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1986. 513 stran.

Jakkoli je polská jazykovědná produkce pozoruhodná a bohatá (mnohem bohatší než naše), přece není polsky napsaný novější úvod do indoevropské srovnávací jazykovědy (existuje pouze překlad klasického úvodu Meilletova z r. 1958). Tato skutečnost překvapuje o to více, že se polská indoeuropeistika může honosit takovými osobnostmi, jako byli J. Kuryłowicz a T. Milewski. Dílo, o kterém u chceme krátce referovat, není úvodem do indoevropské jazykovědy běžného typu, kde převažuje výklad o rekonstrukci společného východiska ide. jazyků. Tento výklad zabírá v knize *Języki indoeuropejskie*, zpracované kolektivem polských jazykovědců pod vrchní redakcí krakovského indoeuropeisty L. Bednarczuka, jen asi desetinu celkového objemu prvního dílu, kdežto zbytek tvoří výklady o jednotlivých indoevropských skupinách a podskupinách. Jak vyplývá z předmluvy, je toto dílo určeno jazykovědcům i studentům filologických oborů, ale také etnologům, literárním historikům, učitelům jazyků apod. Má v podstatě charakter příručky založené na nejnovějších výsledcích jazykovědného bádání, upouští však zpravidla od referování a hodnocení různých protichůdných teorií.

Uspořádání oddílů (a jejich autoři): Úvod (L. Bednarczuk; kapitoly: Podstata indoevropské jazykovědy. Indoevropský prajazyk. Indoevropské dialekty. Přehled indoevropských jazyků. Vývojové tendence indoevropských jazyků). Indické jazyky (T. Pobožniak). Iránské a dardské jazyky (pododdíly: jazyky staro- a středoiránské — J. Reczek, jazyky novoíránské — W. Skalmowski, jazyky dardské — idem), Tocharský jazyk (T. Pobožniak), Anatolské jazyky (I. R. Danko), Arménský jazyk (A. Pisowicz), Recký jazyk (staroféčtina —